

Reactie van het H₂opper projectteam op Consultatie Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening

Met veel belangstelling hebben wij kennisgenomen van het wetsvoorstel 'implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening'. Wij zien veel mogelijkheden om de waterstofmarkt te laten groeien maar hebben hier ook enkele kanttekeningen bij. Er worden namelijk belangrijke randvoorwaarden gesteld die ook kunnen gaan gelden voor distributienetwerk beheerders van industriële waterstofmarkten. Eerst willen wij reageren op de vragen zoals gesteld in het consultatiedocument.

De reactie op de consultatie implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening bestaat uit twee delen:

- A. De beantwoording van de gestelde consultatievragen.
- B. Aandachtspunten bij de consultatie.

Wie zijn het H₂opper-projectteam en wat beoogt het H₂opperteam? Het H₂opper-projectteam¹ heeft zich tot doel gesteld om een eerste waterstof hubontwerp in Noord-Nederland te realiseren voor een cluster van industrieën, lokale en regionale waterstofproducenten in Delfzijl. Zij doet dit met actieve deelname van de industrie, waterstofproducenten en met steun van de regionale overheid en regionale belangenorganisaties.

A. Consultatievragen en antwoorden Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening

Consultatievraag 1:

Acht u het wenselijk dat distributiesystemen voor waterstofgas enkel beheerd mogen worden door een partij of partijen waarvan de aandelen direct of indirect berusten bij één of meer openbare lichamen? Kunt u dit toelichten?

Beantwoording:

In een startende markt is het van belang dat de marktpartijen tijdig, gelijkwaardig en voldoende toegang (blijven) krijgen tot deze markt. De vraag of de eigendomsstructuur privaat of publiek is, lijkt voor een industrieel distributienetwerk van minder belang zolang de operationele kennis er is om veiligheid en leveringszekerheid te garanderen en er geen extra beperkende omstandigheden zijn (zowel in kosten als in tijdigheid) voor de industrie in geval gekozen wordt voor een publieke eigendomsstructuur.

De uitvoering van beheerstaken kan via certificering en wet- en regelgeving idealiter zo worden geordend dat zowel een publieke als private partij voldoende waarde kan genereren en daarbij in staat is om te innoveren (kostenreductie) en te investeren (proactief anticipeert op de toekomstige vraag naar netwerkdiensten).

¹ <https://www.h2opper.eu>

Belangrijk voor een industrieel netwerk is dat de netbeheerder kan opereren binnen duidelijke en consistente reguleringsvoorwaarden en dat voldoende kenniscompetenties zijn ontwikkeld om de beheerstaken te kunnen uitvoeren. Belangrijk is dat de wetgever vroegtijdig een beargumenteerde keuze maakt en hieraan vasthoudt. Snelle duidelijkheid en consistentie bieden zekerheid voor de keuzes die marktpartijen hierna kunnen maken.

Een voorbeeld van een energietransitie beleidskeuze die niet consistent en consequent is uitgevoerd betreft de recente wijziging in en goedkeuring van de Wet op de Collectieve Warmte. Hierin dient nu het eigendom van de warmtenetten voor meer dan 50% in handen van overheden te komen. Dit heeft direct aanzienlijke gevolgen voor het investeringsklimaat. Het leidt tot het afhaken van private partijen met kennis en competenties, vertraging in en mogelijk afzien van de huidige project initiatieven.

Consultatievraag 2:

Acht u het wenselijk dat er één, enkele of meerdere partijen zijn die in een eigen gebied distributiesystemen voor waterstofgas ontwikkelen en beheren? Kunt u dit toelichten?

Beantwoording:

Vanuit doelmatigheid en vanuit het idee dat er één integrale markt top-down wordt bediend door één transporteur en diverse distributeurs per regio lijkt één distributeur per gebied of regio het meest voor de hand te liggen.

Vanuit een industrieel cluster met een sterk functioneel verschillende scope van een netwerk voor een geïntegreerde distributiemarkt is het goed als er meerdere en nieuwe partijen zijn die in één gebied verschillende distributiesystemen voor waterstofgas kunnen ontwikkelen en beheren. Bij de beantwoording van vraag 3 en bij de aandachtspunten onder B wordt hier nader op ingegaan.

Nb. De keuze om de aanleg en beheer van waterstofdistributiesystemen over te laten aan één of meerdere partijen lijkt in de systematiek van de Energiewet niet op voorhand gemaakt te kunnen worden. Belangrijk is dat een partij gecertificeerd kan worden. Aan de eisen van ontvlechting moet worden voldaan en de netbeheerder moet in staat zijn om de taken van een netbeheerder uit te voeren.

Consultatievraag 3:

Acht u het wenselijk dat verzorgingsgebieden worden aangewezen en dat distributiesystemen worden ontwikkeld vanuit:

- a. *Centrale coördinatie: sturen op landelijk dekkende ontsluiting van exclusieve verzorgingsgebieden. Voor alle gebieden dient er een distributiesysteembeheerder aangewezen te worden.*
- b. *Bottom-up benadering: beginnen met op aanvraag aanwijzen van eerste verzorgingsgebieden waar distributiesystemen tegen acceptabele risico's kunnen worden aangelegd.*
- c. *Hybride benadering: beginnen met op aanvraag aanwijzen van eerste exclusieve verzorgingsgebieden waar distributiesystemen tegen acceptabele risico's kunnen worden aangelegd. Parallel kan voor de gebieden waar de ontwikkeling van*

H₂opper is a partnership of

Baringa

ENTRANCE
CENTRE OF EXPERTISE ENERGY

KIKKERS ADVIES

sinz
management | advies

Net-Zero.nl

verzorgingsgebieden niet bottom-up van de grond komt, vanuit een centraal ontwikkelkader de ontwikkeling gecoördineerd worden.

Kunt u dit toelichten?

Beantwoording:

Optie c. een hybride benadering lijkt vanuit een industrieel lokaal perspectief de beste keuze. Deze optie biedt de meeste flexibiliteit in de (door)ontwikkeling van bottom-up startup en tijdige opschaling en aansluiting op een centraal niveau van ontwikkeling.

Zoals nu wordt voorzien voor een lokaal ontwerp in Delfzijl is het van belang dat het waterstof distributienetwerk een uitgebreide operationele beheers functionaliteit kent. De netwerkbeheerder heeft hierin een aanzienlijk grotere beheers management rol dan bij de huidige energie distributienetwerken.

Een waterstof distributienetwerk voor de industrie kent verschillende directe invoeding- en afnamepunten en heeft hierdoor meer diversiteit in productie en afname. Het gebruik van het netwerk kenmerkt zich verder door gegarandeerd volcontinu aanbod en afname, bij specifieke (hogere) drukken en met zeer grote waterstof zuiverheid. De producenten en afnemers dienen daarvoor gezamenlijk het netwerk in balans te houden en zullen hierdoor kunnen inspelen op variabel en discontinu aanbod en vraag naar waterstof op basis van economische afwegingen. Zelfs op kleine schaal kan hierdoor lokale marktwerking met prijs- en kostenoptimalisatie plaatsvinden.

Consultatievraag 4: *Acht u het wenselijk dat een infrastructuurbedrijf in opdracht van een derde productie-installaties voor waterstofgas mag aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen? Kunt u uw antwoord toelichten?*

Beantwoording:

Het is moeilijk om vast te stellen of een infrastructuurbedrijf de startup fase succesvoller zou kunnen maken met eigen productie-installaties. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat het infrastructuurbedrijf beter geëquipeerd is om dergelijke projecten te ontwikkelen/exploiteren dan commerciële derden. Het risicoprofiel in dergelijke investeringen past beter bij commerciële ontwikkelaars/exploitanten. Als infrastructuurbedrijven zich richten op productiecapaciteit haalt dit tijd en aandacht weg bij hun kerntaak: het aanleggen en beheren van netwerken.

Voor het kunnen starten van de waterstoftransitie zoals bij een lokale industriële waterstofhub is overheidsparticipatie in de initiatiefase relevant met aanbod- en vraagstimulatie en mogelijk vanuit de regionale overheid door participatie als stille vennoot investeerder in het distributienetwerk.

Zoals de groene waterstofmarkt zich nu lijkt te ontwikkelen zijn het grote internationale waterstof transmissiecorridors met geïmporteerde waterstof en lokale/regionale industrieclusters met startup lokale/regionale productie die als eerste voor aanbod van groene waterstof zullen kunnen gaan zorgen. De perceptie is verder dat er vooralsnog voldoende potentiële private aanbieders van groene waterstof in de markt zijn die productie-installaties willen realiseren.

H2opper is a partnership of

De bestaande vraagmarkt in de industrieclusters is verder relatief klein, de schaal van de conversie beperkt en een snelle transitienoodzaak nog onvoldoende en ook de kansen op succes voor nieuwe startup duurzame industrieën om met groene waterstof goede business cases te maken, die leiden tot scale-up, zijn klein.

In deze startende markt hebben producenten en afnemers nog veel onzekerheden en hebben velen nog onvoldoende duidelijk wat hun competitieve positie is in een gezamenlijk netwerk en waar en hoe individueel waarde kan worden gegenereerd. In een gezamenlijke transitie in een hub in een industriecluster worden deze onzekerheden weggenomen en kunnen partijen zich leverings- en afname-zeker positioneren en met elkaar meer (aanbieder- en afnemerwaarde) genereren. Het is moeilijk om hierin vast te stellen of een infrastructuurbedrijf met eigen productie-installaties voor waterstofgas voor de markt in de startup fase succesvoller zou kunnen produceren dan de commerciële partijen zelf, zonder marktverstoring te zijn.

Juridische aantekeningen bij beantwoording vraag 1:

Bij de beantwoording van deze vraag dient vooropgesteld te worden dat er een onderscheid is tussen het aanwijzen van een netbeheerder en de eigendomsconstructie binnen deze netbeheerder. Bij de invoering van de Gaswet is destijds bepaald dat de Minister toestemming moet geven voor een wijziging in de eigendom van de aandelen van een netbeheerder.² In 2004 heeft het privatiseringsverbod een permanent karakter gekregen door een wijziging in de Gaswet waarin is vastgelegd dat de eigendom van een gastransportnet of rechten op een gastransportnet direct of indirect berusten bij de staat, provincies, gemeenten of andere openbare lichamen, en dat de aandelen van een netbeheerder direct of indirect berusten bij de staat, provincies, gemeenten of andere openbare lichamen.³

De Energiewet heeft dit privatiseringsverbod overgenomen, zij het in andere bewoording.⁴ In de Memorie van Toelichting bij de Energiewet wordt gesteld dat de Energiewet inhoudelijk overeenkomt met het oude artikel 85 Gaswet. Met het voorliggende wetsvoorstel wordt een aanpassing van artikel 3.14 Energiewet voorgesteld. Het privatiseringsverbod blijft gelden voor gas en elektriciteitsnetwerkbedrijven, maar wordt losgelaten voor waterstofnetbeheerders. Deze keuze wordt niet heel duidelijk gemotiveerd.

Voor het beheer van een waterstofnet is van belang dat de beheerder wordt aangewezen als netbeheerder.⁵ Een verzoek tot aanwijzing dient afgewezen te worden als deze rechtspersoon niet gecertificeerd kan worden.⁶ Het is aan de Autoriteit Consument en Markt om te toetsen of een partij in staat is om de taken van een netbeheerder uit te voeren als voorwaarde om deze te kunnen certificeren.

² Art. 85 Gaswet (oud)

³ Art. 85 lid 2 en 3 Gaswet

⁴ Art. 3.14 Energiewet

⁵ Art. 3.2 lid 1 Energiewet

⁶ Art. 3.3 lid 1 j.o. 3.4 Energiewet

Op voorhand kan niet gezegd worden dat een Organisatie niet de taken van een netbeheerder kan uitvoeren omdat de aandelen in deze organisatie berusten bij een andere partij dan een openbaar lichaam. Daarom is er in beginsel geen reden om het onwenselijk te achten dat distributiesystemen voor waterstofgas beheerd mogen worden door een partij of partijen waarvan de aandelen niet direct of indirect berusten bij één of meer openbare lichamen.

De voorgestelde wijziging roept echter wel de vraag op waarom de wetgever een onderscheid maakt ten aanzien van de eigendomsverhoudingen binnen gas/elektriciteitsnetbeheerders enerzijds en waterstofnetbeheerders anderzijds. De waterstofmarkt en de bijbehorende infrastructuur dient nog ontwikkeld te worden. Het is dan ook goed denkbaar dat bij de certificering van de netbeheerder en goedkeuring van de investeringsplannen⁷ rekening wordt gehouden met de bijzondere situatie van de waterstofmarkt.

B. Aandachtspunten bij de Consultatie

Voor de industrie en de waterstofproducenten op lokaal en regionaal niveau zijn de volgende overwegingen voor een wettelijk kader belangrijk:

- Biedt snel duidelijkheid over een helder en consistent wettelijk- en reguleringskader voor ontwikkeling van lokale en regionale waterstofhubs voor de industrie zodat deelnemende partijen met voldoende vertrouwen een transitie maken.
- Creëer een robuust wettelijk kader met langere termijn houdbaarheid, zodat investerings- en transitiebereidheid worden versterkt en niet kunnen worden verstoord.
- Biedt daarbij voldoende ruimte aan de eigenaar/netwerkbeheerder zodat deze proactief kan investeren in het netwerk. De groei van de markt dient open te zijn en is volledig afhankelijk van voldoende en tijdig aanbod van netwerkcapaciteit.

Onderken daarbij dat een startende waterstofmarkt in een aantal aspecten wezenlijk anders zal zijn dan de bestaande elektriciteits- en gasmarkt.

- Een lokale/regionale industrieel distributienetwerk zal worden gekenmerkt door decentrale invoedingen, invoeders en afnemers die essentieel zijn voor de totstandkoming van een transitie en de ontwikkeling van een startup industriële markt.
- Decentrale invoeding en technologisch innovatieve ontwikkelingen maken decentrale besturing van een distributienetwerk mogelijk. Het is ook noodzakelijk voor de startup en voor de marktontwikkeling.
- De lokale/regionale afstemming van vraag en aanbod leidt tot synergie en waarde creatie.
- De invulling van de rol van een distributienetwerkbeheerder, los van die van de eigenaar van het netwerk, zal voor waterstof daarmee, in tegenstelling tot

⁷ Art. 3.35 Energiewet

beheerders van distributienetwerken in de huidige energiemarkt, veelomvattender zijn, veeleisender worden en nieuwe competenties vragen.

- Voor het kunnen starten van de waterstoftransitie, zoals bij een lokale industriële waterstofhub, is overheidsparticipatie in de initiatiefase relevant met aanbod- en vraagstimulatie.
- Participatie van de regionale overheid als stille vennoot investeerder in lokale en regionale waterstof distributienetwerken kan voor Delfzijl relevant worden.
- De handel met certificaten van oorsprong voor groene waterstof tussen trading-partijen op diverse lokale netwerken, zonder een directe fysieke infrastructuurverbinding, biedt een mogelijkheid om de opstart te versnellen. Het zorgt voor een soepelere transitie met een economisch functionerende startup markt, met een fijnere tuning van wat haalbaar/betaalbaar is en leidt tot een minder krampachtige focus op de verduurzamingsdoelstellingen.

Een waterstof distributienetwerk wordt daarmee een voorloper en mini afspiegeling van een landelijke markt zonder de overheadkosten en met een eenvoudiger, goedkoper en sneller ontwikkelperspectief. Een nieuw te ontwerpen distributienetwerk voor de industrie kan daarbij opnieuw als onlosmakelijk onderdeel van de commerciële proposities worden ontworpen, gericht op de waarde die de deelnemende partijen met elkaar hiermee kunnen en willen realiseren.

H₂opper is a partnership of

